

Najważniejszy organ obradował! Zarząd LGD i Rada Programowa uzupełnione

9 grudnia 2011 w Miejskim Ośrodku Kultury w Pelplinie odbyło się posiedzenie Zgromadzenia Partnerów LGD Wstęga Kociewia i podjęło kilka ważnych decyzji - o zmianach personalnych w składzie ważnych organów oraz w istotnych dokumentach.

cd. na str.

Lokalna Strategia Rozwoju zaktualizowana

W Lokalnej Strategii Rozwoju znajduje się zapis mówiący o konieczności dokonania w 2011 oceny realizacji strategii pod kątem: skuteczności, celowości i efektywności. Dlatego Zarząd zlecił przeprowadzenie badań ewaluacyjnych i aktualizacji LSR. Zadanie to wykonywała

Grupa Doradcza Euro-Pro z Gdańska, która także dokonała aktualizacji LSR.

Cd. na str.3

Kuchnia kociewska czyli Krystyna Gierszewska proponuje

Makowiec babci Jadzi

Kolejne piękne, rodzinne święta tuż, tuż. Wieczera wigilijna, opłatek, choinka, to elementy, które tworzą świąteczny nastrój. Magię świąt stanowią także potrawy na świątecznym stole z całym swym bogactwem zapachów i smaków. Jednym ze świątecznych smakołyków jest niewątpliwie makowiec. Oto przepis na makowiec, który odziedziczyłam po w mojej mamie Jadwidze Linda.

Cd na str.6

O morze, Niemile widzianych gościach
i obowiązkach heretyków, czyli...

Walichnowskie Kroniki księdza Szeli

„W tym roku ustała grasująca wielka śmierć w naszej wsi, ale przyszła inna plaga, mianowicie zimowa załoga Sasów. Gdy ci odeszli, na początku wiosny przybył oddział dragonów w. Hetmana koronnego Sieniawskiego pod dowództwem majora Bertranda de Dacqueville Lotaryńczyka, człowieka bezbożnego i wielkiego tyra... .
Cd. na str. 6

Pelplin-miasto z duszą

Każdy, kto raz odwiedzi to małe, urokliwe miasteczko, będzie tu z pewnością wracał wielokrotnie. Tak bowiem czynił przed wiekami król Jan III Sobieski, który wraz z żoną Marysienką przyplwał gondolą z Gniewu, by umocnić ducha i napawać się urokiem cysterskiego klasztoru. Pewnie przywiodły go tu słowa kronikarza Jana Długosza, który już w XV wieku pisał: „Klasztor ten był tak piękny i znakomity ze względu na wzniesione w nim budowle i mury, że łatwo budził u wszystkich śmiertelnych podziw.” I budzi nadal...

Cd. na str.5

LOT i LGD podpowiadają Inwestuj w turystykę

Współczesny świat ma dwie prężne gałęzie rozwoju – szeroko pojęta informatyzacja oraz XXI-wieczny przemysł wolnego czasu, czyli turystyka. Kończący się rok to czas ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Wstęga Kociewia. Jej istotną częścią jest dział poświęcony właśnie możliwościom tkwiącym w turystyce. Inventaryzacja, badania i analiza tego zagadnienia zostały zwane „Ocena potencjału turystycznego terenu LGD Wstęga Kociewia”. Zadanie zostało zrealizowane przez Lokalną Organizację Turystyczną KOCIEWIE.

Cd na str. 4

Ponad 100 lat historii w pigułce Opaleńska przeprawa

Po wielu latach zabiegów, budowa mostu przez Wisłę, między Opaleniem a Kwidzynom, to jedna z największych inwestycji ostatnich lat. Kto wie, czy jej efekty nie będą dla naszego obszaru bardziej znaczące niż przebiegająca z północy na południe autostrada A1.

Nowy most kwidzyński już niebawem połączy oba brzegi królowej rzek, ale warto wspomnieć, że nie jest to pierwszy most, który był wybudowany na tym obszarze.

Cd. na str.5

Międzyłęź, Dzierżążno, Cierzpice i...

Skąd się wzięły nazwy miejscowości?

O pochodzeniu nazw kociewskich wsi, o nazwach patronimicznych, dzierżawczych, kulturowych i topograficznych oraz służebnych pisze Prezes LGD.

...W nazwach tych znalazło odbicie wszystko, co stworzyła sama natura. Charakterystycznymi przykładami takich nazw są: Brody Pomorskie (od 'brodu' – przeprawy przez Wierzyce), Rudno (od 'rudny' – rodzaj czerwonej zabarwionej mokrej ziemi)...
Cd. na str. 7

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY
NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH:
EUROPA INWESTUJĄCA W OBSZARY WIEJSKIE

Obradowało zgromadzenie partnerów

W piątek, 9 grudnia 2011 odbyło się posiedzenie najważniejszego organu Lokalnej Grupy Działania czyli Zgromadzenia Partnerów. Dla przypomnienia podajemy, że LGD jest fundacją, ale dla potrzeb programu Leader ma postać partnerstwa trójsektorowego, skupiającego przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Wszyscy partnerzy spotykają się co najmniej raz do roku i omawiają najważniejsze dla organizacji sprawy. Nie inaczej było i tym razem.

Obrady otworzył Prezes Zarządu, który przywitał zebranych i stwierdził prawomocność obrad. Następnie przedstawił propozycję Porządku obrad, która

kiego, natomiast jako przedstawiciela Piekarni Meler z Pelplina zgłoszono Panią Agnieszkę Tylko. Następnie przeprowadzono głosowanie, w którym wszystkie zgłoszone osoby uzyskały wymaganą liczbę głosów. Uchwała w sprawie wyboru została podjęta jednogłośnie.

Ze względu na ilość obowiązków zawodowych z pracy w Zarządzie zrezygnował Pan Józef Puczyński, który także zarekomendował na to miejsce Pana Mariusza Wiórka. Innych kandydatur nie podano. Pan M. Wiórek w tajnym głosowaniu także uzyskał akceptację Zgromadzenia, a uchwała w tej sprawie została podjęta jednogłośnie.

Ponadto Zgromadzenie zaakceptowało zmiany w Regulaminie Rady Programowej. Propozycje tych zmian przedstawił Kierownik Biura LGD Marek Modrzejewski, który wyjaśnił, że mają one charakter porządkujący i nie zmieniają w istotny sposób trybu pracy tego organu.

została zaakceptowana. Na Przewodniczącą obrad wybrano Prezesa, a na protokolanta wybrano panią M. Modrzejewską.

W okresie od ostatniego posiedzenia z pracy w Radzie Programowej zrezygnowało 5 osób. Panie M. Baldyga, J. Kaczyńska i E. Zurek oraz Panowie L. Meler i M. Myrda wskazali na poważne zmiany w ich życiu, a zwłaszcza na ilość obowiązków zawodowych i prywatnych uniemożliwiających systematyczny udział w pracach organu decyzyjnego. Rezygnacje te zostały przyjęte do wiadomości przez Zarząd LGD, który dla zapewnienia pełnej reprezentatywności tego organu (co jest wymogiem wynikającym z Umowy Ramowej oraz Lokalnej Strategii Rozwoju) postanowił przeprowadzić wybory uzupełniające. Dla zachowania dotychczasowych paritetów postanowiono, że nowi członkowie Rady powinni pochodzić z tych samych gmin i sektorów co osoby ustępujące.

Jako kandydatów na nowych członków Rady Programowej zgłoszono: z gminy Tczew- Panią Anna Kata i Pana Michała Ciecchowskiego, a gminy Pelplin- Panią Mirosławę Wolfarth oraz Pana Łukasza Chmielec-

W kolejnym punkcie Pan Piotr Kończewski z LOT Kociewie zaprezentował wyniki badań „Ocena potencjału turystycznego obszaru LGD Wstęga Kociewia w związku z realizacją programu Leader (oś 4 PROW)”, o których piszemy na str. 4

Krótką informację o działaniach zrealizowanych w 2011 przedstawił Prezes, a uzupełnił Kierownik Biura, który także poinformował o planach na rok 2012.

Po wyczerpaniu porządku obrad Prezes podziękował za sprawne obrady i zamknął posiedzenie

Projekty Lidera

Rok 2011 minął nam pod znakiem Lidera. Realizowaliśmy dwa projekty w ramach działania „Małe projekty”.

Nie da się ukryć, że połączenie naszej statutowej działalności z dodatkowym obciążeniem jakim jest koordynacja i organizacja działań projektowych, nie jest zadaniem łatwym, ale wykonalnym. Nagrodą za pracę są ciekawe efekty i przede wszystkim zadowolenie uczestników. Tak było przy realizacji projektu „Kociewie bliżej znane”. Wernisaże niezwykłych witraży malowanych na szkle przez mieszkanki gminy oraz dynamicznie rozwijający się nowy zespół ludowy „Psiotrowe dziewczuchy” – to powody do dumy i zachęta do dalszych działań.

Kolejnym „produktem” Lidera był projekt „Morzeszczyńskie Konfrontacje Muzyczne”, który od razu doczekał się kontynuacji w przyszłym roku. Działania mające na celu promocję młodych talentów muzycznych okazały się strzałem w dziesiątkę. I tak chociażby przegląd „Muzyczna Scena Młodych” zgromadził młodych ludzi na jednej scenie - przy jednym celu jakim jest muzyka. Na „Konfrontacjach Stylów Muzycznych” do „walki” stanęły różne style muzyczne. Na szczęście po tym starciu wszyscy młodzi wykonawcy stanęli na podium. Niedawno do „Krainy łagodnej muzy” przeniosło nas ostatnie z działań projektowych. Koncertem muzyki poważnej i poezji śpiewanej na jesienny wieczór zakończyliśmy drugi projekt Lidera.

Pytanie – czy warto było podjąć trud organizacji tego wszystkiego, godzin spędzonych przy wypełnianiu wniosku, składaniu poprawek i rozliczaniu?

Bez chwili wahania odpowiadam – TAK – to była niezwykła przygoda.

Monika Piekarska
Gminny Ośrodek Kultury w Morzeszczynie

Powiat Tczewski uczestniczy w realizacji programu LEADER praktycznie od samego początku jego wdrażania. Jest jednym z fundatorów Fundacji Lokalna Grupa Działania „Wstęga Kociewia”, w związku z czym osobiście nie wyobrażam sobie, aby nie był aktywnym podmiotem realizującym Lokalną Strategię Rozwoju. Tym ważniejsza jest dla mnie możliwość pracy w strukturach organizacyjnych LGD, jako członka zarządu.

Jako jednostka samorządowa chcielibyśmy nie tylko korzystać z możliwości finansowania różnego rodzaju działań objętych programem LEADER, ale stworzyć również mechanizm wsparcia, który ułatwi aplikację organizacjom działającym na obszarze LGD. Myślę, że bardzo pomocna w tym zakresie będzie możliwość wnioskowania o dofinansowanie wkładu własnego,

niezbędnego do realizacji projektów.

Sam Powiat Tczewski poczynił już pierwsze kroki w zakresie aplikowania o wsparcie finansowe z programu LEADER.

Pozytywnie zostały zaopiniowane dwa wnioski złożone w I edycji wniosków w 2011 r. Są to działania skierowane na promocję szlaków turystycznych oraz dziedzictwa kulturowego Regionu Kociewskiego, ale chcielibyśmy, aby w przyszłości starać się wspólnie z LOT „Kociewie” o środki na stworzenie małej infrastruktury przy szlakach turystycznych.

Mariusz Wiórek - członek zarządu

Lokalna Strategia Rozwoju zaktualizowana

cd ze str.1

Zgodnie z umową przeprowadziła ona analizę tekstu LSR, analizę dokumentacji z przeprowadzonych naborów, analizę informacji z Urzędu Marszałkowskiego i ARiMR, a także analizę źródeł wtórnych. Dodatkowym źródłem informacji były ankiety telefoniczne, wywiady pogłębione oraz warsztaty z udziałem partnerów LGD i beneficjentów programu Leader. Dla monitorowania prac nad ewaluacją i aktualizacją Zarząd powołał specjalny zespół, który trzykrotnie spotykał się wykonawcą zadania. W efekcie tych prac powstał Raport końcowy oraz zaktualizowana wersja Lokalnej Strategii Rozwoju. Zaktualizowano m.in.: Listę Partnerów, skład Rady Programowej, analizę SWOT, procedury wyboru operacji oraz powiązania z innymi dokumentami strategicznymi. Przeprowadzone badania potwierdziły trafność zmian celów szczegółowych i przedsięwzięć jakie zostały dokonane przez zarząd wiosną tego roku.

Ze względu na obszerność dokumentów ze znowelizowaną LSR oraz Raportem końcowym można zapoznać się na stronie WWW.wstega-kociewia.pl, natomiast poniżej prezentujemy Matryce logiczne z opisem przedsięwzięć kluczowych

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia I. Obywatel Kociewiak	
Działanie PROW	Operacje
Małe projekty	Preferowane będą operacje polegające na: zorganizowaniu szkoleń, warsztatów oraz innych działań o charakterze edukacyjnym rozwijających różnorodne zainteresowania mieszkańców obszaru LSR, a także: festynów, imprez integracyjnych, zebrań o charakterze obywatelskim, itp

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia II. Duch i materia czyli między wczoraj a jutro	
Działanie PROW	Operacje
Odnowa i rozwój wsi	Preferowane będą operacje polegające na: - Budowie, adaptacji, modernizacji i wyposażeniu obiektów poprawiających dostęp do różnych form działalności kulturalnej oraz poprawiających jakość przestrzeni publicznej (świetlice wiejskie, domy kultury, amfiteatry, sale wystawowe, place, tereny rekreacyjno- sportowe, mała architektura, itp.) - Rewitalizacji obiektów zabytkowych, obiektów małej architektury i lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci, a także odnawianie elewacji i dachów budynków architektury sakralnej.
Małe projekty	Preferowane będą operacje polegające na: - Budowie, adaptacji, modernizacji i wyposażeniu obiektów - Wspieraniu grup i zespołów artystycznych - Organizacji: wystaw, festynów, inscenizacji, spotkań z ciekawymi ludźmi, wycieczek, itp. - Przygotowaniu i edycji wydawnictw o szerokokrocznej tematyce kulturalnej i historycznej oraz przeprowadzenie wydarzeń promocyjno-informacyjnych i popularno-naukowych.

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia III. Niebieski, żółty i zielony – czyste barwy Kociewia.	
Działanie PROW	Operacje
Małe projekty	Preferowane będą operacje polegające na: - Przygotowaniu i przeprowadzeniu czynnych akcji porządkujących, -Szkoleń, warsztatów -Publikacji, happeningów i innych działań wpływających na stan świadomości ekologicznej i poprawę stanu środowiska naturalnego -zastosowaniu źródeł energii odnawialnej

Aleksandra Górska z firmy Euro-Pro z Gdańska prezentuje wyniki badań ewaluacyjnych

Matryca logiczna dla przedsięwzięcia IV. Kociewski pełny trzós	
Działanie PROW	Operacje
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Preferowane będą operacje polegające na wprowadzaniu i rozwoju alternatywnych form zarobkowania w gospodarstwach rolnych, w szczególności związanych z płatną infrastrukturą turystyczną
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Preferowane będą operacje polegające na podejmowaniu i rozwoju różnorodnej działalności gospodarczej, w szczególności na budowie, modernizacji i wyposażeniu obiektów płatnej infrastruktury turystycznej
Małe projekty	Preferowane będą operacje polegające na: -organizacji szkoleń i warsztatów przygotowujących do podjęcia lub rozwoju dodatkowej działalności zarobkowej -przygotowaniu wydawnictw lub akcji promocyjno - informacyjnych

Tabela 5. Matryca logiczna dla przedsięwzięcia V. Turysta – miły gość na Kociewiu

Działanie PROW	Operacje
Odnowa i rozwój wsi	Preferowane będą operacje polegające na budowie i rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej
Małe projekty	Preferowane będą operacje polegające na: - Budowie, rozbudowie i modernizacji obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (szlaki wodne i lądowe, parki tematyczne, ścieżki dydaktyczne, przystanie, pomosty, plaże, boiska, punkty widokowe, pola namiotowe, wiaty, stojaki, tablice informacyjne, itp.) - Organizacji szkoleń, warsztatów i innych działań edukacyjnych wspierających rozwój szeroko turystyki i rekreacji - Prowadzeniu różnorodnych działań informacyjnych i promocyjnych związanych z wykorzystaniem lokalnych zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych (wydawnictwa tradycyjne i elektroniczne, przygotowanie i udział w: wystawach, targach, konkursach, itp.) - Organizowaniu imprez turystycznych, sportowych i rekreacyjnych (rajdy, spływy, marsze, biegi, zawody, itp.)

Inwestuj w turystykę - wyniki badań LOT dla LGD

Wykorzystując swoje wieloletnie doświadczenie w działaniach turystycznych i okoturystycznych na terenie Kociewia Tczewskiego, LOT KOCIEWIE opracowała obszerny treściowo i bogaty ikonograficznie dokument przedstawiający wszelkie możliwości rozwoju turystyki na tym terenie.

- Wskazanie przez nas dwudziestu potencjalnych produktów turystycznych wiązało się z wykorzystaniem naszej dotychczasowej wiedzy o regionie i połączenia jej z najnowszymi aktualnościami inwentaryzacji przeprowadzonej przez nas w terenie. Dodatkowo pogłębiłszy analizę o szereg wywiadów z osobami kreującymi interesujące realia tejże okolicy. Nie zastosowaliśmy żadnego paradygmatu gminnego, jest ich po prostu właśnie dwadzieścia – mówi Emilia Laskowska z biura LOT KOCIEWIE.

Opracowana analiza określa posiadane zasoby na terenie LGD oraz ich stan, wskazuje kierunki rozwoju turystyki oraz umożliwia współpracę na tym polu gmin wchodzących w obszar działania LGD. Celem było również dostarczenie władzom samorządowym oraz podmiotom prywatnym wskazówek ułatwiających podejmowanie decyzji w ramach działań dotyczących rozwoju turystyki na obszarze LGD Wstęga Kociewia.

- Na samym wstępie podjęliśmy decyzję o nieuwzględnianiu w tym opracowaniu dwóch wiadomych turystycznie obszarów miejskich – rozwiniętych już produktów turystycznych. Cysterski Pelplin - Miasto z Duszą i krzyżacki Gniew - to już bardzo znane marki na turystycznej mapie nie tylko Polski – kontynuuje Emilia Laskowska.

Zespół biura LOT Kociewie, autorzy badań, z 20-stu lokalizacji wybrali 5 najbardziej predestynowanych do intensywnego rozwoju.

Są to:
03 Gmina Tczew – Swarozyn, Boroszewo, Wędkowy; „Aktywne pogranicze” turystyka aktywna - oferta parku linowego, labiryntu w kukurydzy, toru do jazdy quadami kierowana do tysięcy klientów Tczewa, Starogardu Gdańskiego oraz Trójmiasta

05 Gmina Subkowy – Gorzędziej; „Wędrówka z mnichem Adalbertusem” turystyka kulturowa – sanktuarium św. Wojciecha wraz z panoramą widokową Wisły jako odpowiednikiem europejskiego Szlaku św. Jakuba.

09 Gmina Pelplin (wspólnie z Gminą Gniew); „Wierzyca – nurty natury, nurty kultury” turystyka aktywna – rozwój kajakarstwa na głównym kociewskim szlaku wodnym

11 Gmina Gniew; „Parking Nostalgia” turystyka kulturowa – nowoczesne miejsce kształtującego wypoczynku w oparciu o miejscowe Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Piasecznie

17 Gmina Morzeszczyn; „Projekt Wespa” turystyka kulturowa – tworzenie marki miejsca w oparciu o dziedzictwo re-

gionalnego haftu

- Tego typu badania pozwalają dostrzec wyjątkowość rzeczy pozornie zwykłych i niezaawansowanych – mówi Magdalena Tkaczyk z UG Morzeszczyn, propagatorka entodziejstwa swojej gminy podanego w nowoczesnej formie - Odkrywają ich potencjał, który w połączeniu z kreatywnością i wolą działania mieszkańców, może przynieść nieoczekiwane efekty.

A turystyka nie może obyć się bez udziału czynnika ludzkiego, stąd jej ogromny wpływ na rynek pracy. Gospodarka turystyczna należy do jednej z niewielu dziedzin, w której

wzrost wpływów przekłada się na realne tworzenie nowych miejsc pracy. Turystyka jest jednocześnie potężnym instrumentem polityki regionalnej, pozwalającym na wyrównywanie różnic społeczno-ekonomicznych, przynosi bowiem popyt z regionów bogatych do tych mniej zamożnych i mniej rozwiniętych. Posiada bardzo istotną wartość dodaną w zakresie pobudzania i podnoszenia morale społeczności lokalnej. Jest doskonałą podstawą do aktywizacji społeczeństw lokalnych i stimulatorem rozwoju regionów.

- Najważniejszą podzielną przez nas opinią jest ta, dotycząca sensu istnienia zapisów dotyczących turystyki w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Wstęga Kociewia. To nie my odkryliśmy te ciekawe miejsca bogate w ludzi z pasją. One naprawdę istnieją. Czasem już przenie, a czasem zapomniane i czekające na swoje przysłówowe 5 minut. Pozabawienie się szansy na turystyczny rozwój, gdy ma się na widoku kilka czy kilkanaście dobrych okazji na atrakcyjność, piękno i biznes byłoby nie tylko powrotem do skansenu, ale i rzucał ręką na ring uradowanych tym faktem branżowych konkurentów – podsumowuje dyrektor biura LOT KOCIEWIE, Piotr Kończewski.

Oto pozostałe pozycje z listy potencjalnych produktów turystycznych obszaru LSR LGD Wstęga Kociewia wskazanych w opracowaniu biura LOT KOCIEWIE:

01 Lubiszewo; „Tajemnice Jezior Rokickich i Misterium Jednej Mszy” turystyka kulturowa i religijna - miejsca trzech bitew i tutejsze sanktuarium

02 Szpęgawa; „Wiejski Park Rekreacji” turystyka aktywna - ponadgminne centrum wypoczynku z boiskami, basenem i centrum recepcyjnym

04 Okolice Tczewa, Pelplina i Niziny Wałichnowskiej; „Kociewskie Trasy Rowerowe” turystyka aktywna – rozwój i promocja profesjonalnie oznakowanych szlaków

06 Leśniczówka Bukowiec, Wielgłowy; „Bukowiec i Uroczysko” turystyka szkolna i aktywna – ścieżki dydaktyczne, rekreacja jeździecka

07 Rybaki; „Uwaga! Pole siłowe!” turystyka kulturowa i szkolna – park edukacyjnych maszyn prostych w otoczeniu zabytków hydrotechniki

08 Lignowy Szlacheckie, Pomyje, Kuchnia, Ciepłe; „Gotowanie na cztery fajerki” turystyka kulturowa – promocja kociewskiego dziedzictwa kulinarnego

10 Leśniczówka Bielawki; „Barwy ochronne” turystyka edukacyjna i szkolna – ścieżki dydaktyczne, interaktywne miejsce spotkań z przyrodą

12 Piaseczno; „Aqua vita” turystyka kulturowa i religijna – poszerzenie oferty miejscowego sanktuarium

13 Tymawa; „Calatrava to Tymawa” turystyka kulturowa – dziedzictwo hiszpańskiego Zakonu Kalatravensów

14 Gmina Gniew, Gmina Pelplin; „Od mysikrólika po orla z godła” turystyka aktywna i edukacyjna – tzw. birdwatching w Dolinie Dolnej Wisły

15 Leśniczówka Brody Pomorskie; „Co w lesie piszczy – borsucza nora” turystyka szkolna i edukacyjna – interaktywny park zwierząt leśnych

16 Gmina Gniew, lasy opaleńskie; „To w górę, to w dół” turystyka aktywna – promocja bogactwa naturalnego oraz szlaków pieszych

18 Gąsiorki; „Wieża wyznań” turystyka kulturowa – odrestaurowanie lokacji pod przyszłe miejsce imprez o charakterze happeningowym

19 Gmina Morzeszczyn; „Ekstremalna Janka” turystyka aktywna – adaptacja przestrzeni pod tzw. kajakarstwo zwałkowe

20 Jezioro Szmaragdowe k. Kierwaldu; „Złoty akwawung” turystyka aktywna – utworzenie bazy szkolenia podwodnego

Zainteresowanych szczegółami dokumentu, tablicami projektowymi oraz szczegółową mapą wszystkich atrakcji zapraszamy do wizyty w Biurze LGD.

[Foto: LOT KOCIEWIE, Magdalena Tkaczyk, Krzysztof Korczak, www.sxc.hu]

Kilka słów o historii mostów w okolicy Opalenia

Cofnijmy się zatem w czasie...

Starania o wybudowanie przeprawy w kierunku Kwidzyna podjęto już pod koniec XIX wieku. W tym czasie obszar ten należał do Cesarstwa Niemieckiego, było to okres zbrojeń, który ostatecznie doprowadził do wybuchu I wojny światowej. To właśnie potrzeby militarne zdecydowały o budowie mostu, który w zamyśle miał służyć wsparciu szybkiego przetrzutu wojsk na wschód.

Budowę kolejowo-drogowego mostu linii kolejowej Smętowo-Kwidzyn rozpoczęto w 1905 roku. Była to konstrukcja kamienno-metalowa o długości 1058 m i posiadała 10 przęseł (5 przęseł parabolicznych oraz 5 prostokątnych). Znajdował się na nim jeden tor, lecz w późniejszym planowano położenie drugiego toru. Uroczyste otwarcie odbyło się 4 lata później, 1 września 1909 roku.

Warto wspomnieć, iż linia kolejowa wraz z przeprawą przez Wisłę spełniła się „militarnie”. W sierpniu 1914 roku miała miejsce jedna z najgłośniejszych bitew I wojny światowej – bitwa pod Tannenbergiem (w okolicach Kwidzyna). Uderzenie niemieckie przeprowadzone z Waplewa dokonały wojska, które przeprawiły się przez Wisłę właśnie mostem opaleńskim.

W roku 1920 na w okolicy Opalenia Wisła stanowiła granicę Polski. Most początkowo podzielony środkiem rzeki, ostatecznie został cały własnością polską (łącznie z filarami i

przyczółkami na prawym brzegu Wisły). Zawieszono całkowicie ruch kolejowy, a przeprawa służyła w zasadzie wyłącznie do ruchu lokalnego.

W 1927 roku zapadła decyzja o przeniesieniu niefunkcjonalnego już mostu. W latach 1928-29 trwały prace rozbiórkowe, a w 1934 uroczysto otwarto nową przeprawę drogową przez Wisłę w Toruniu - gdzie wykorzystano 8 przęseł, czyli większość opaleńskich konstrukcji. A reszta mostu? Pozostałe 2 prostokątne przęsła łączą brzegi zalewu Warty w Koninie. Obie konstrukcje noszą imię marsz. Józefa Piłsudskiego.

W okolicy Opalenia pozostały tylko filary. Odegrały one jeszcze swoją rolę w historii. Niestety w jej mrocznej, bo wojennej części. W 1944 roku wojska niemieckie odbudowały przeprawę, wykorzystując pozostałości dawnej konstrukcji. Niestety został on wysadzony na początku 1945 roku.

Jeszcze w 1944 roku około 100 metrów niżej powstał wybudowany przez saperów drewniany most, który był prowizoryczną wprawdzie, ale w pełni funkcjonalną przeprawą. Częściowo wysadzony został odbudowany służąc do lat 50-tych.

Strategiczne znaczenie przeprawy przez Wisłę w okolicy Opalenia i Kwidzyna potwierdza fakt, że aż do lat 80-tych utrzymywano linie kolejowe po obu stronach rzeki, a w niedalekim Nowym Dworze Gdańskim istniał składany most, któ-

ry planowano tu zamontować na wypadek konfliktu ZSRR z NATO.

Pod koniec 2012 roku oba brzegi połączy nowa konstrukcja...

Maciej Kumor

Pelplin - Miasto z duszą

Idź ze str. 1

Jeszcze wielu innych, zacnych osób w ciągu sześciu wieków gościł „szarzy mnisi” w swoich progach. Także później, już po kasacie opactwa pelplińskiego (w 1823r.), po tym, kiedy Pelplin ustanowiono stolicą Diecezji Chełmińskiej (od 1992r. Diecezja Pelplińska) Pelplin nawiedzali i wiązali się z nim wielcy ludzie - największą z nich postacią jest Ojciec Święty Jan Paweł II, który tu sprawował Mszę Św. dla wiernych w 1999r.

Gotycka świątynia cysterska od 1965 r. nosi tytuł bazyliki mniejszej, nadany przez papieża Pawła VI. Każdy przyjezdny odczuje w jej murach klimat sprzyjający skupieniu, refleksji i modlitwie - ten sam towarzyszył od XIII wieku zakonnikom, którzy wyrazili to w legendarnym zdaniu „Bonum est nos hic esse/ Dobrze jest nam tu być...”

Nie sposób nie zachwycić się gwiazdzistymi, kryształowymi i sieciowymi sklepieniami, gotyckimi stallami czy najwyższym drewnianym, barokowym ołtarzem w Europie, barokowymi organami i amboną oraz innymi osobliwościami.

Zwiedzając dawne opactwo podążymy śladami szarych mnichów do oratorium, krużganków biegnących wokół wirydarza (wewnętrzny ogród) i pozostałych pomieszczeń gospodarczych klasztoru – dziś głównie stanowiących infrastrukturę dla przybywających coraz liczniej turystów i pielgrzymów. Miejscem wspólnych posiłków zakonników był refektarz. W tym XIV wiecznym pomieszczeniu do dzisiaj

czuć smakowite zapachy wywodzące się z sąsiadującej kuchni i przede wszystkim można się tu najęść do syta.

W zabytkowych zabudowaniach dawnego młyna wodnego usytuowany jest Hotel „Nad Wierzycą”. Jego wnętrza posiadają autentyczne elementy cysterskiej architektury drewnianej. Cały wystrój nawiązuje do prostoty szarych mnichów. Jedyne szum wody spadającej na młyńskie koło jest w stanie przerwać kontemplacyjną ciszę tego miejsca.

Na terenie dawnego opactwa możesz poczuć się jak średniowieczny skryba i poznać rozwój piśmiennictwa od zakonnego warsztatu pisma ręcznego do współczesnego składu w miejscowym Wydawnictwie Diecezjalnym „Bernardinum”. Udamy się razem w swoistą podróż w przeszłość, zapisaną w Kronice Pelplińskiej, aby zobaczyć jak funkcjonowało skryptorium pelplińskie. Zasiadając przy wysłużonym pulpicie, zgłębisz tajniki pisania frakturą, uncjałą, antykwą, jak też zdobienia ksiąg ornamentyką i inicjałami gotyckimi.

Cystersi budowali swoje siedziby w pobliżu wody, nie inaczej było z opactwem pelplińskim. Kompleks klasztoru okala spokojnie Wierzyca - najbardziej urokliwa rzeka Kociewia. Dlaczego nie przybyć do Pelplina drogą wodną, jak czynił Król Jan III Sobieski? Nie łatwy to szlak wodny, ale dla wytrwałych kajakarzy nagrodą są niezapomniane krajobrazy i osobli-

wości natury, które można zobaczyć wyłącznie płynąc kajakiem, w tym legendarny Diabelski Kamień.

Ciepło i zapach ogniska... szum wody w pobliżu zabudowań klasztornych... Wyspa Jana III Sobieskiego to urokliwe miejsce, położone tuż przy murach opactwa, gdzie można miło spędzić wieczór w gronie przyjaciół. Jest przyjazne kajakarom chętnym biwakowania. Dla spragnionych historii i lokalnych legend znajdują się specjalne programy artystyczne, które umiłą wieczorne biesiadowanie.

Zakonnicy i rycerze zakuci w stal, dwórki pływające w historycznych sukniach przy muzyce dawnej, czy też salwa z armat, spektakle z dziejów Pelplina, czy stragany pełne jadła, napitków, dewocjonaliów, ziół i cacek. Zawsze w trzeci weekend września na terenie dawnego opactwa cysterskiego odbywa się Jarmark Cysterski ukazujący nie tylko wspaniałe zachowane dziedzictwo kulturowe, ale również dzieje klasztoru oraz tradycje cysterskie. Impreza stanowi jedną z najciekawszych atrakcji turystycznych Pomorza.

Zaciekawiona Chorągiew Rycerska „Apis” Jarentego Ordowskiego przygotowuje oprawę artystyczną, która uatrakcyjni nie tylko ten szczególnie czas, ale też każde spotkanie, uroczystość, konferencję, biesiadę lub wieczorne ognisko organizowane na terenie dawnego klasztoru cysterskiego.

Mimo, że przez Pelplin przetoczyły się liczne wojny (od husyckich i szwedzkich począwszy, na I i II wojnie w XX w. skończywszy); mimo pożarów i rabunków, gotyckie XIV-wieczne obiekty można tak samo podziwiać jak onegdaj. W pobliskim Muzeum Diecezjalnym zobaczymy najbogatszy na Pomorzu zbiór rzeźby go-

tyckiej, kolekcję tkanin czy też złotnictwo sakralne, ale przede wszystkim jedyny w Polsce egzemplarz Biblii Gutenberga.

Turyści przybywający do Pelplina swoje pierwsze kroki powinni skierować do dawnego klasztoru budynku bramnego, w którym mieści się Diecezjalne Centrum Informacji Turystycznej. Dawniej tu brat cysters witał gości - wspólnie podobnie z radością witani są turyści oraz pielgrzymi. Profesjonalna obsługa poinformuje o wielu innych atrakcjach Pelplina - Kościoła Bożego Ciała, Górze Jana Pawła II, miejscowych nekropoliach i innych oraz licznych imprezach cyklicznych takich jak Międzynarodowy Festiwal Muzyki organowej w Bazylice Katedralnej (każda środa lipca i sierpnia), nocne zwiedzanie Bazyliki Katedry (w piątki sierpnia), Jarmark Cysterski, Piknik Cysterskie Złoto i Przegład Zespołów Muzyki Dawnej (trzeci weekend września).

Dobrze jest nam tu być...jak dawniej cystersom. Oby i Wam było tu dobrze z nami!

Alicja Słyszewska

Koordynator Gminny: Magdalena Frost
tel. 58 535 40 21, 695 751 224
e-mail: rpi-kierownik@gniew.pl www.gniew.pl
Urząd Miasta i Gminy Gniew
Referat Promocji i Informacji, Plac Grunwaldzki 16/17, 83 - 140 Gniew
Godziny pracy: PN. – Wt. - 8.30-16.30 Śr.- 8.30-18.30 Czw. – Pt. - 8.30-16.30

Koordynator Gminny: Magdalena Tkaczyk
tel.: 58 536 27 24 lub 19, wew. 14
e-mail: promocja@morzeszczyn.pl www.morzeszczyn.pl
Urząd Gminy Morzeszczyn
ul. 22 Lipca 4 83-132 Morzeszczyn
Godz. pracy: Pn. – Pt.- 7.30-15.30

Walichnowskie Kroniki księdza Szeli

cd. ze str. 1

Mój artykuł o powodzi na Nizinie Walichnowskiej zyskał pochlebne przyjęcie, zapewne z tego powodu Pan Kierownik zaproponował mi napisanie kolejnego tekstu do grudniowego wydania naszego Biuletynu. Pelen euforii zadeklarowałem artykuł o barwnych opisach powodzi z roku 1804, 1813, 1814 lub 1816 usłyszałem na to: „Szanowny Kolego nasz Biuletyn nie jest periodykiem przeciw-powodziowym”. Ta subtelna sugestia spowodowała, że zacząłem rozglądać się za innym tematem. Po zastanowieniu, postanowiłem napisać o nietuzinkowej postaci księdza Marcina Augustyna Szeli, proboszcza, kronikarza, znakomitego zarządcy i poety.

Marcin Augustyn Szela urodził się w Kczewie k. Kartuz w roku 1660, zmarł 29.07.1728 r. w Wielkich Walichnowach, pochowany na przykościelnym cmentarzu. Uczeń OO. Jezuitów szotlandzkich, studia teologiczne i filozoficzne od 1682 r. w Papieskim Alumnacie Brunsburskim (dzisiejsze Braniewo). Parafię walichnowską objął pod koniec 1692 r.

Kronikę pisał w latach 1693 - 1725.

Upublikowana została dzięki przekładowi na język polski i opracowaniu przez ks. Alfonsa Mańkowskiego w roku 1930. Tekst zaznaczony kursywą to cytaty za ks. Szelą z artykułu ks. Mańkowskiego.

Wyciąg z Kroniki Walichnowskiej ks. Marcina Augustyna Szeli

Rok 1703.

Szwedzi transportują Wisłą narzędzia i materiały do oblężenia Torunia, księża z dekanatu gniewskiego zmuszeni są przekazać Obersterlejtantowi Bumskiöldowi 250 zł.

W listopadzie 1703 r. po zdobyciu Torunia (14.10. 1703) Szwedzi przemieszczają się do Prus Wschodnich na kwatery zimowe. W Wielkich Walichnowach przeprowadzają się na drugą stronę Wisły. Starszyzna kwatery na plebani.

Karol Bilsztein, drabant królewski (najprędniejszy jeździec) Obersterlejtant Szeltenhelm (7,8 grudnia, 60 koni, 40 ludzi)

Baron Major Kreutzen (8,9,10 grudnia, 40 koni, 30 ludzi)

General Kanut Posse (grudzień, 50 koni, 40 ludzi)

Oberszter Posse (20 koni, 11 ludzi)

Oberszter Unger 12 koni, 11 ludzi)

4 żołnierzy z regimentu warmlandzkiego obersztera Rose-na, spędzili całą zimę, komendę sprawował oberszterlejtant Cronmann – Inflantczyk, dobył człowiek (Rosen wyjechał do Szwecji, powrócił latem)

Rok 1704.

Szwedzi budują wiosną most przez Wisłę, przez 7 tygodni na plebani mieszka von Schöwen – Obersterlejtant, specjalista od fortyfikacji wojennych. 21 czerwca 1705 r. król szwedzki rusza ze swą armią w głąb Polski, ludność Niziny chowa konie w lasach i kępach wiślanych, w obawie przed zarekwirowaniem. Po klęsce Szwedów w Wielkopolsce, zadanej przez Sasów i Polaków w grudniu 1704 r. do Walichnow przybywa oddział kapitana Crüdnera.

Przyczółki tego mostu zachowały się do dzisiaj po drugiej stronie Wisły w Białej Górze (MŚ)

Rok 1705

5 stycznia oddział wyrusza do Gniewu, jednakże 10 stycznia Szwedzi ponownie rozlokują żołnierzy po wsiach Nizi-

ny, w plebani mieszka Inflantczyk Chrystjan Radeke, „...człowiek najzłotliwszy, opój i rozpustnik, lekkomyślny, chytry i warjat, przez którym często zmuszony byłem uciekać”. Ludność bardzo ucierpiała podczas obecności Szwedów, powodem były wysokie kontrybucje. Wszyscy proboszczowie zmuszeni byli płacić urzędującemu w Starogardzie komisarzowi Magnusowi Lindhowi. „Ja z mej strony zapłaciłem bez mała 200 tyrfów”.

Rok 1706

Po Wielkanocy przybywają do Walichnow Szwedzi - podpułkownik Julich przysłany przez generała Reinschilda, zbiera kontrybucje. Po odejściu Julicha starosta gniewski i międzyłęski Michał Zamoycki (starosta w latach 1699 – 1724) daruje kościołowi walichnowskiemu dwie kopy przedniego drewna na reparację kościoła. Jesienią przybywają Litwini i hułce Potockiego wojewody kijowskiego oraz Sapiechy pisarza polnego sprzymierzone ze Szwedami, a pokonane 2 listopada w bitwie pod Kaliszem przez wojska saskie i polskie pod Śmigieliskim.

Prace remontowe w kościele trwały zaledwie tydzień, „... a oto zmuszony byłem pracowników wywalić raz z powodu przeniesienia mego (co nastąpiło miało, ale zawiadło) powtórne wskutek rady pewnego pralata, który życzył sobie, aby chwalebne to brzemie odnowieniałożyć na barki następny.”

Rok 1707

„Nareszcie, nareszcie tak dawno upragniony, uproszony tyłu prośbami, westchnieniami, szczęśliwie narodzony rok, w którym Pan Bóg tę użył łaskę, że kosił ten wóśń roku wojen... w czasie największego wyczerpania jako tako mogłem wewnątrz i zewnątrz odnowić, naprawić. Wielką przeszkodą w uskuteczeniu zamierzonej, lepszej dokładniejszej reparaacji w ciągu całorocznych prac, konsystujący (mający postój – MŚ), kontrybucje wydłużający Moskale, Kalanucy, Tatarzy, potem oddział Brandta i Rybińskiego, następnie liczne hułce Lubomirszczyków, Potoczaków i Sapieżynów, którzy zabierali konie i bydło, niszczyli pola obsiane, paśniki i łąki wypasali, przysyłali też Szwedzi z zalogi elbląskiej by za 15 miesięcy gotowiznę wydać.”

„Pomimo tych przeszkód rozpocząłem w imię Boże przedewszystkiem budowanie wieży zaraz po Wielkijnoy zgodzinywie cieśle Kirsztenu Michała za 400 zł i murarza Gorlińskiego Efrema ztamtąd za 200 zł. Wszystko zapłaciłem z własnych zasobów... Zakrystję nowa ulepioną z cegły zbudowałem dalem. Gdzie od strony południowej krukta była z wejściem bardzo niegodną kazalem wzniesić kapliczkę murywaną, sklepioną – Użyżowania i zdjęcia z krzyża – przeznaczoną na grób Pana Jezusa. Chór nowy, także ławki, dzwonek, konfesjonal, ambona itd. Wszystko własnym sprawilem kosztem. Wykonał wszystko uczynny Paweł Schenck gbur ze wsi Pelplina, rzeźbiarz. Koszty 100 zł. Nadto nowe okna, wszystkie i drzwi; ściany kościoła wzmocnione i wybielone. Parafianie nic nie przyczynili się do zapłacenia kosztów...Poza kościołem tegoż roku kazalem wykonać kostnice, pięknie odnowioną, cały cmentarz ogrodzony, zrównany oczyszczony, drzewami zasadzony i ozdobiony. Dali coś także parafianie, mianowicie nieco gotowizny dla cieśli i deski.”

„Bóg dopuścił, że mi padły konie, w ciągu kilku dni 15, nie chorując, między niemi klacz tryletnia wartości 50 twardych talarów, szkoda wynosiła 1000 zł.

W roku tym ksiądz Szela ciężko zachorował, sądząc, że umrze napisał testament oraz tekst epitafium:

„Na większą chwałę Bożą, część najświętszej Maryji Panny. Epitafium Marcina Augustyna Szeli plebana walichnowskiego.

Staralem się zawsze być kapłanem sumiennym, zmuszony opuścić ziemię, prosić o pięć ziem. Papiężowi, z którego łaskawości odbywałem wyższe studia w gronie alumnów święcie przysięgłem; dotrzymałem głosząc kazania w Lubiszewie Trójcy św. ofiarując ulepszone wycieczki ludzi i różne prace, później w Walichnowach wraz z urzędem plebana przyjąłem troskę o kosić grzący ruiną. Prawie zmuszony przez hpa Szembeka objąłem dziekanatstwo nowskie a Miasto łaskawe powołało mnie przez Klemensa na kanoniję kruszwicką. Czytelniku upros mi szczęście niebios”.

Projekty Lidera

„Kociewskie specjały na talerzu regionalnej kuchni poprzez stworzenie strony internetowej, organizowanie przedsięwzięć edukacyjnych i warsztatowych”

Stowarzyszenie Kociewskie Forum Kobiet po raz drugi realizowało projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013. Okres realizacji 28.04.2011 - 31.12.2011.

Tym razem projekt dotyczył kociewskiej kuchni i składał się z kilku etapów.

Pierwsze prace, które podjęto w ramach projektu, to stworzenie strony internetowej jako wizytówki regionalnej kuchni. Dziś strona już istnieje pod adresem

www.kuchnia.kociewie.eu i prezentuje dziedzictwo tutejszej kuchni, walory turystyczne Kociewia Tczewskiego, jego wyjątkowość, którą są m.in. zarejestrowane produkty tradycyjne. Promuje też miejscowe lokale gastronomiczne posiadające w ofercie tradycyjne dania kociewskie. Treść kulinarno-gastronomiczna powiązana będzie z innymi atrakcjami i ciekawostkami takimi jak architektura, przyroda itp.

Kolejny etap projektu to przedsięwzięcia edukacyjne i warsztatowe. Jednym z nich był kurs dekorowania potraw techniką carvingu. Kurs został przeprowadzony 27 września br. w Subkowach i uczestniczyło w nim 20 osób z terenu objętego LSR.

Następnie przeprowadzono warsztaty kulinarne w miejscowości Pomyje. Uczestniczki warsztatów samodzielnie przygotowywały potrawy podzielone na trzy tematy: Ciasta i desery, Potrawy z mięsa, Potrawy z ziemniaków i warzyw.

Następnym wydarzeniem był powiatowy Przegląd Stołów Bożonarodzeniowych z konkursem na potrawy świąteczne i wigilijne, który zorganizowano dnia 3 grudnia br. w Fabryce Sztuk w Tczewie. W przeglądzie uczestniczyło 5 Kół Gospodyń Wiejskich z terenu powiatu tczewskiego.

Finalowym wydarzeniem projektu była gala podsumowująca, która odbyła się dnia 10.12.2011 r. w Miejskim Ośrodku Kultury w Pelplinie. Podczas gali nastąpiła inauguracja strony internetowej, podsumowano działania projektowe oraz poczęstowano uczestników iście kociewskimi specjami m.in. zyclem, pajdą ze smalcem, struclą makową i jablecznikiem. Potem zaproszono wszystkich do wspólnej zabawy integracyjnej.

Krystyna Gierszewska- koordynator projektu

SKĄD SIĘ WZIĘŁY NAZWY MIEJSCOWOŚCI

Na terenie działania LGD Wstęga Kociewia mamy wiele miejscowości w których nazwach zapisane są dzieje tej ziemi, ciekawe zdarzenia i działalność człowieka.

Ustawa o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych określa miejscowość jako teren zabudowany i zamieszkały przez większą liczbę ludności, dzieląc je dalej na kategorie rodzajowe: miasto, wieś, osada, kolonia, przysiółek i integralna część. Nazwy miejscowości są na ogół bardzo stare. Ludzie, którzy je wymyślili, zauważali charakterystyczne cechy krajobrazu, wady, zalety ludzi, pamiętali dawne wydarzenia lub zajęcia mieszkańców. Tak też zaczęli określać swoje miejsca zamieszkania. W czasie powstawania miały one wartość informacyjną: o jej funkcji, przynależności lub pochodzeniu.

Występujące nazwy miejscowości można podzielić na dwie grupy: nazwy miejscowe, które zawsze były nazwami miejscowości (topograficzne, kulturowe, dzierżawcze, zdrobniałe) i nazwy miejscowości, które pierwotnie były zbiorowymi nazwami ludzi zamieszkujących tę miejscowość, a dopiero później stały się nazwami samej miejscowości (patronimiczne, służebne, etniczne, rodowe).

Nazwy topograficzne powstały na podstawie obserwacji, ukształtowania terenu, rodzaju gleb oraz występujących tam roślin i zwierząt. W nazwach tych znalazło odbicie wszystko, co stworzyła sama natura. Charakterystycznymi przykładami takich nazw są: Brody Pomorskie (od 'brodu' – przeprawy przez Wierzyce), Rudno (od 'rudu' – rodzaj czerwono zabarwionej mokrej ziemi), Turze (od 'tur' – wymarły gatunek ssaka), Śliwiny (od 'śliwa' rodzaj drzewa owocowego), Lipia Góra (od przym. 'lipia' i rzecz. 'góra' w znaczeniu góra porośnięta lipami), Borkowo (od 'borek' – mały las), Międzyzyle (od 'leg' – osada między łęgami), Dzierżężno (od 'dzierżęga' – rzęsa wodna).

Nazwy kulturowe pochodzą od nazw dzieł stworzonych przez człowieka, od wytworów kultury materialnej i duchowej. Są nazwy informujące ogólnie o osadnictwie (Nowy Dwór i Wola k. Pelplina), o karczowaniu lasu pod pola uprawne (Wyreby – od 'wyrąbany las'), o różnych obiektach kultury materialnej (Garc (Garcz) od 'gród' tj. miejsce gdzie był gród obronny, Gniewskie Młyny od 'młyn' tj. miejsce gdzie był młyn), o grupie zawodowej zamieszkującej osadę (Rybak). Inna grupa nazw mówi o kulturze sakralnej (Nowa Cerkiew). Tworzone też nazwy pamiątkowe (Kursztyn od 'Konradstein' – prawdopodobnie na cześć pierwszego sołtyśa Konrada). Do nazw kulturowych zaliczamy też nazwy humorystyczne (np.: Nicponia, Pomyje, Ropuchy), które

można także objaśnić i przypisać do innych wyżej wymienionych kategorii.

Nazwy dzierżawcze pochodzą od nazw osobowych założycieli lub pierwszych właścicieli osad. Tworzono je od nazw osobowych najczęściej przyrostkami -ów, -owa, -owo, -ew, -ewa, -ewo, -in, -ina, -ino. Są to np. nazwy: Gogolewo (osada Gogola), Godziszewo (osada Godzisz), Rokitki (osada Rokity), Subkowy (osada Sobka), Janiszewo (osada Janisz), Rajkowy (osada Rajka).

Zdrobniałe nazwy miejscowości powstały od już istniejących, zazwyczaj wtedy, gdy obok istniejącej wsi powstawała nowa lub majątek podlegał parcelacji, to od nazwy starej wsi tworzone nową – zdrobniałą np. Małzewko od pierwotnego Małzewa, Waćmierzek od pierwotnego Waćmierza.

Nazwy patronimiczne (odojcowskie) i rodowe odnosiły się pierwotnie do potomków lub poddanych człowieka, do którego należała kiedyś osada. Nazwy te były tworzone przyrostkiem – ice, -owice lub w ogóle bez użycia przyrostków. Cierpice gdzie mieszkała rodzina Cierzpa, jest chyba jedną tego rodzaju miejscowością na tym terenie. W innych rejonach Polski występują ich znacznie więcej.

Nazwy służebne określały ludzi, którzy wykonywali jakieś powinności dla dworu książęcego. Tych jednak brakuje na naszym terenie a w innych częściach Polski występują w znacznej ilości np. Piekary, Szczytniki, Grotniki, Psary, Kuchary, Skotniki.

Z wieloma miejscowościami są związane legendy, które w oparciu o ludową tradycję wyjaśniają ich nazwę np. Pomyje, Jaźwiska, Gniew.

Wielokrotna zmiana państwowości polsko – niemieckiej na tym terenie spowodowała, że nazwy ulegały licznym zmianom

Makowiec babci Jadzi

Kolejne piękne, rodzinne święta tuż, tuż. Wieczera wigilijna, opłatek, choinka, to elementy, które tworzą świąteczny nastrój. Magię świąt stanowią także potrawy na świątecznym stole z całym swym bogactwem zapachów i smaków. Jednym ze świątecznych smakołyków jest niewątpliwie makowiec. Oto przepis na makowiec, który odziedziczyłam po w mojej mamie Jadwidze Linda.

Spód : ½ kostki margaryny
½ szkl cukru
3 jaja
1 ½ szkl mąki 1 łyżeczka proszku do pieczenia

Margarynę utrzeć z cukrem dodając po jednym jajku. Następnie wymieszać z mąką i z proszkiem. Łyżką rozsmarować na blachę o wymiarach 24x 36 cm. Na ciasto równomiernie rozłożyć masę makową

przygotowana w następujący sposób:

Masa makowa: 4 szkl maku
1 kostka margaryny
1 ½ szkl cukru
1 cukier waniliowy
1 łyżeczka skórki pomarańczowej
1 olejek migdałowy
1 słoik powideł sliwkowych
1 budyń waniliowy
8 jaj
10 dag rodzynek
2 łyżeczki proszku do pieczenia
30 dag cukru-pudru do lukrowania
4 łyżki rozdrobnionych orzechów do posypania

Margarynę utrzeć z cukrem, cukrem waniliowym, skórka pomarańczową i żółtkami. Ucierając dalej dodać powidła, a potem olejek oraz zaparzony i dwukrotnie zmielony mak. Następnie wyspać budyń z proszkiem do pieczenia

nie zawsze uzasadnionym. Niekiedy na przestrzeni dziejów rdzennie polską nazwę tłumaczono dosłownie na język niemiecki a potem sztucznie polszczone np. Zielony Dwór – Grünhoff – Gronowo.

Nazwy miejscowości są tchnieniem historii tej ziemi, dorobkiem kultury i trwałą wartością podlegającą ochronie. Dlatego rolę samorządów gminnych, które kształtują i ustalają te nazwy, jest ich zachowanie i wprowadzanie do obiegu urzędowego. W ostatnim czasie w wyniku postępujących procesów cywilizacyjnych oraz rozrostu miast i wsi następuje „wchłanianie” dawnych miejscowości. Zachowujemy je w nazewnictwie jako integralne części lub w nazwach ulic powstałych na tym terenie. Trzeba też zadbać o ich oznakowanie kodeksowymi znakami przy drogach. To udało się nam zrobić w Gminie Gniew we współpracy z zarządcami dróg. Oznakowano takie miejscowości jak: Pilcki, Marianki, Gaj, Betlejem, Trzy Króle, Rzym i Rozgarty. Każda z nich jest atrakcją sama w swojej nazwie. W ten sposób utrwała się te nazwy w pamięci, ułatwia wędrówki turystom i tworzy dodatkową atrakcję turystyczną.

To także zadanie organizacji i grup nieformalnych związanych z LGD aby tworzyć projekty, które na bazie nazw miejscowości w połączeniu z legendami, utworzą nowy produkt i staną się atrakcją turystyczną.

W tym miejscu warto wspomnieć o granicach miejscowości. W większości powstały one w czasach krzyżackich i funkcjonują do dziś, mając z naszego punktu widzenia bardzo dziwne kształty. Wtedy gdy je wyznaczano, nie funkcjonowała geodezja, a granice przeprowadzono po ważnych punktach w terenie jak dęby, góry, kamienie, strumyki i inne charakterystyczne miejsca. W punktach zbliżonych granic sypano też kopce a część tych miejsc ma ciekawe nazwy np. „Cienna Gwiaźda” pomiędzy Gogolewem a Królów Lasem czy „Złote źródło” i „diabelski kamień” koło Pelplina.

Poza nazwami miejscowości funkcjonuje także znaczna liczba nazw terenowych. Mamy na tym terenie liczne góry o nazwie: 'diabelska', 'łysa', 'czarcia', 'czubatka', 'wisielca', 'złota', doliny o nazwie 'piekło', 'dziejewca dziura', 'babi dół', 'mater parowa'. To też bogaty dorobek kultury tej ziemi i zadanie dla nas, aby je utrwałać, wyjaśniać i popularyzować.

O każdej z tych nazw można by napisać odrębne opracowanie. W tym artykule sygnalizuję problem i zachęczę do zgłębiania i popularyzowania tego charakterystycznego dorobku ludzi tej ziemi.

Bogdan Badziog

i rodzynek, a na koniec ubite białko. Po dokładnym wymieszaniu masę makową wyłożyć na blachę z ciastem.

Piec w temperaturze 180 0C około 1 godziny. Po wystudzeniu polukrować. Można posypać rozdrobnionymi orzechami, kolorowym maczkiem lub wiórkami kokosowymi.

Smacznego
Krystyna Gierszewska

Koordynator Gminny: Janina Wilkos
tel.: 58 536 12 61
e-mail: gci@pelplin.pl www.pelplin.pl
Gminne Centrum Informacji w Pelplinie
Plac Grunwaldzki 6 83-130 Pelplin

Godziny pracy: Pon-Wt 7:30 - 15:30 Środa 7:30 - 17:00 Czwartek 7:30 - 15:30 Piątek 7:30 - 14:00

Koordynator Gminny: Kamila Guz
tel.: 58 536 85 23
e-mail: dkultura.sub@gmail.com www.subkowy.pl
Dom Kultury
ul. Wybickiego 22a 83-120 Subkowy
Godziny pracy: Pn- Pt- 8.00-16.00

Śledź tą stronę ... bo warto

www.wstega-kociewia.pl

M. Śledź

Budynek, w którym mieści się Biuro LGD

Fundusz pożyczkowy dla beneficjentów programu Leader

Fundusz pożyczkowy przeznaczony jest dla organizacji pozarządowych realizujących Małe Projekty na obszarze LGD Wstęga Kociewia.

Pożyczki są przeznaczone na finansowanie inicjatyw, a ich zabezpieczeniem jest podpisana umowa z Urzędem Marszałkowskim o dofinansowanie projektu oraz weksel „In blanco” wraz z deklaracją wekslową. Pożyczki są nieoprocentowane.

Pożyczki udzielane są do kwoty umowy, ale nie więcej niż 16 000 zł. Okres spłaty wynosi 12 miesięcy, w uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość indywidualnych negocjacji przedłużenia okresu spłaty pożyczki. Negocjacje są podejmowane w przypadkach nie wynikających z winy pożyczkobiorcy.

Program Funduszu pożyczkowego jest realizowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Ak-

demii Rozwoju Filantropii w Polsce w ramach programu Działaj Lokalnie dla Leadera.

Procedura ubiegania się o dofinansowanie.

Wnioski i regulamin dostępne są na stronie www.fundacjapokolenia.pl w zakładce Fundusz pożyczkowy Działaj Lokalnie dla Leadera.

Wypełnione wnioski wraz z kserokopią umowy składane są do biura Fundacji Pokolenia w Tczewie, przy ul. Kollątaja 9, osoba odpowiedzialną za program jest Bartosz Rief.

Wnioski są sprawdzane w Fundacji pod względem formalnym i przesyłane do Fundacji Nida, gdzie następuje weryfikacja merytoryczna i przygotowana umowa.

Waja Jabłonowska
Prezes Fundacji Pokolenia

Ważne informacje!

Nie przegap

Wiosna 2012 r.

Kolejny nabór wniosków na działania:

- Małe projekty
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Biuro Lokalnej Grupy Działania

Adres: 83-110 TCZEW,
ul. S. Wyszyńskiego 3

Godziny otwarcia:
poniedziałek – piątek:
8.00-16.00

Tel./fax: 58 562 71 43

Adres e-mail:
lgd@wstega-kociewia.pl

Zarząd Fundacji:

Bogdan Badziong - Prezes Zarządu
Piotr Kończewski - Wiceprezes Zarządu
Tadeusz Błędzki - Członek Zarządu
Eugenia Pokorska - Sawczuk - Członek Zarządu
Mariusz Wiórek - Członek Zarządu

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY
NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH:
EUROPA INWESTUJĄCA W OBSZARY WIEJSKIE

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013